

СТРУКТУРИЗАЦІЯ НАПРЯМІВ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ

У ринковій економіці запорукою виживання та основою стабільного розвитку підприємств є ефективне управління грошовими потоками на підставі результатів комплексних аналітичних досліджень. Аналіз руху коштів передбачає розрахунок сум їх надходжень і витрачання у розрізі окремих видів діяльності, визначення чистого руху і залишку коштів на підприємстві, встановлення причин зміни надходжень і витрачання грошових коштів. Відсутність мінімального залишку грошей свідчить про серйозні фінансові труднощі, а надлишкова їх величина – про те, що підприємство зазнає втрат, які пов'язані: з інфляцією та знеціненням грошей; утраченою можливістю їх вигідного розміщення та отримання додаткового доходу. Шляхом збалансування вхідних і вихідних грошових потоків та синхронізації їх у часі досягається забезпечення фінансової рівноваги та прискорення реалізації широкого кола завдань соціально-економічного розвитку підприємств.

Стійкий фінансовий стан суб'єктів господарювання можливий за умови ефективного контролю за рухом грошових коштів і поліпшення управління грошовими потоками. Л. Я. Тринька і О. В. Липчанська (Іванчук) визначають таку мету аналізу грошових потоків – оцінка здатності підприємства генерувати грошові кошти в розмірах і в строки, необхідні для здійснення запланованих витрат, забезпечення ефективності управління грошовими потоками, виявлення резервів підвищення ефективності їх використання [4, с. 420].

На думку В. О. Мельниченка, метою аналізу грошових потоків є виявлення рівня достатності формування грошових потоків та ефективності їх використання [3]. Він зазначає, що основними завданнями аналізу грошових потоків є: виявлення тенденцій та закономірностей розвитку грошових потоків підприємства; оцінка ступеню раціонального використання грошових потоків; виявлення і запобігання можливості виникнення ситуації банкрутства; пошук резервів підвищення ефективності та інтенсивності використання грошових потоків у процесі діяльності підприємства та ін.

Як зазначають О. Є. Майборода, О. В. Майборода і О. В. Реплюк, аналіз руху грошових коштів дає можливість зробити обґрунтовані висновки про те, в якому обсязі та з яких джерел відбулося надходження на підприємство грошових коштів та які основні напрями їх використання. Метою аналізу є оцінка здатності підприємства генерувати грошові потоки в обсягах та за строками здійснення необхідних планових платежів, забезпечення оптимізації

грошового потоку [2, с. 306].

Розширений перелік завдань аналізу грошових потоків включає: вивчення обсягів і структури грошових коштів за джерелами надходження; дослідження основних напрямів використання грошових коштів; виявлення рівня достатності формування грошових потоків за видами діяльності, необхідних для нормального функціонування підприємства; визначення ефективності використання грошових коштів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; вивчення факторів і прогнозування збалансованості та синхронізації додатного і від'ємного грошових потоків за обсягом і часом для забезпечення поточної та перспективної платоспроможності підприємства; інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень з оптимізації грошових потоків [5, с. 237].

Місце аналітичних досліджень в управлінні грошовими потоками можна визначити за етапами процесу [1, с. 165]:

- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства і формування необхідної звітності;
- аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді;
- оптимізація грошових потоків підприємства;
- планування грошових потоків у розрізі різних їх видів;
- забезпечення ефективного контролю грошових потоків підприємства.

Алгоритм аналізу грошових потоків включає [4, с. 421]:

- оцінку здатності підприємства заробляти грошові кошти в розмірах і в терміни, необхідні для здійснення запланованих витрат і виконання своїх зобов'язань;
- визначення потреби у додатковому залученні грошових коштів;
- виявлення причин, джерел та факторів формування грошового потоку;
- здійснення фінансового планування та прогнозування потреби у грошових коштах;
- оцінку ефективності використання грошових коштів;
- оцінку впливу грошового потоку на майно підприємства, його фінансовий стан.

До ключових показників формування грошових потоків підприємства Л. Я. Тринька і О. В. Липчанська (Іванчук) відносять: обсяг надходжень коштів, обсяг витрачених коштів, обсяг залишків на початок і кінець аналізованого періоду, оцінку впливу факторів на формування грошових потоків підприємства, розподіл обсягу грошових потоків за видами діяльності і періодами (часом), обсяг чистого грошового потоку [4, с. 421].

Ефективне управління грошовими потоками підприємства потребує здійснення попереднього і перспективного їх аналізу. Попередній (оперативний) аналіз передбачає: щомісячне оцінювання співвідношення грошових коштів і поточних зобов'язань і забезпечень; оцінювання структури середнього залишку грошових активів у розрізі основних його елементів; щомісячне оцінювання оборотності грошових коштів; оцінювання грошових потоків у періоді, що розглядається. Окрім попереднього аналізу, на підприємстві здійснюється перспективний аналіз грошових потоків, результати

якого дають змогу формувати стратегію управління цими активами.

Для ефективного управління грошовими потоками та фінансовою діяльністю підприємства в цілому доцільно вводити в практику систему показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності.

У продовження цієї думки О. Є. Майборода, О. В. Майборода і О. В. Реплюк пропонують такі напрями аналізу грошових потоків [2, с. 308]:

- оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства в коротко- і довгостроковій перспективах;
- визначення різниці між поточною кредиторською і поточною дебіторською заборгованістю;
- розрахунок чистого оборотного капіталу;
- оцінка раціональності управління грошовими коштами та формування грошового потоку;
- формування вихідної бази для прийняття управлінських рішень;
- прогностичний аналіз грошових потоків підприємства.

При цьому аналіз грошових потоків, що характеризує причини зміни ліквідності та фінансової стійкості підприємства, необхідно проводити в ході загального фінансового аналізу. Оперативна, повна і достовірна інформація про рух грошових коштів повинна сприяти підвищенню якості управлінських рішень, які безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства.

Отже, комплексне використання напрямів аналізу та системи показників оцінювання грошових потоків підприємства дає змогу визначити рівень достатності формування коштів, ефективності їх використання та досягнення збалансованості додатного і від'ємного грошових потоків, встановити позитивні та негативні тенденції, наявні та потенційні проблеми, що пов'язані з формуванням і використанням грошових коштів, оцінити ефективність управління грошовими потоками для розроблення необхідних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Барабаш Н. С., Никонович М. О. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2. С. 164-167.
2. Майборода О. Є., Майборода О. В., Реплюк О. В. Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 10. С. 305-309.
3. Мельниченко В. О. Методологічні основи обліку грошових потоків. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення 2.04.2019).
4. Тринька Л. Я., Липчанська (Іванчук) О. В. *Економічний аналіз*. К.: Алерта, 2013. 568 с.
5. Тютюнник Ю. М. *Фінансовий аналіз*. Частина I. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 358 с.